

Situace v českých věznicích

To, že jsou věznice přeplněné je už delší dobu známo, a je to podle mého názoru hlubší společenský problém, který zasahuje více rezortů. Shodou okolností jsem nedávno mohl do problematiky vězeňství trochu nahlédnout.

Farářka evangelického sboru, který navštěvuji, pracuje již delší dobu ve věznicí jako kaplanka. Asi před rokem se na bohoslužbě objevil svalnatý muž s tetováním a účesem typu „punk“. Ze zvědavosti jsem jej oslovil. Paní farářka mne pak tohoto muže představila; jmenuje se Martin, prý ho zná už delší dobu a zda bych ho nemohl na měsíc ubytovat, než mu něco sežene. Souhlasil jsem patrně ze zvědavosti - nesoudím lidi podle vnějšího vzhledu. Později mi došlo, že jde asi o člověka trestaného. Paní farářka mi to potvrdila, ale ubezpečila mě, že násilí z jeho strany nehrozí. Po jeho minulosti jsem nepátral; jen jsem se dozvěděl, že měl poslední 10letý trest za krádeže aut. On tvrdil, že ho dostal neprávem. Evangelická komunita mu měla pomoci najít cestu do civilního života.

Martin byl člověk velmi zručný a fyzicky zdatný - býval mistrem republiky v zápasu. Měl také umělecké vlohy - pěkně zpíval a pokoušel se kreslit. Vážil si toho, že jsem se ho ujal, a sliboval „že mě ochrání“. Opravil mi velmi zručně střechu domu a vyměnil lávku ke komínu. Po střeše lezl jako kočka. Navázali jsme spolu kamarádský vztah, začali jsme si tykat. Snažili jsme se pro něho také najít práci (dočasně pracoval na faře).

O pobytu ve vězení jsme spolu moc nemluvili. Zmínil se jen o tom, že často dostávali plíčky na smetaně, které se mu proto protiví, a že nemusel „dělat rajóny“. Byl zřejmě ve věznicí *kápo* a dovedl si získat či vynutit respekt spoluvězňů, snad i dozorců¹.

Postupně se ale začalo projevovat jeho „druhé já“: byl zvyklý na vyšší standard, než mu mohla poskytnout moje důchodcovská domácnost. Nelibě nesl, že se nemůže neomezeně sprchovat teplou vodou, a že jeho pokoj není automaticky vytápěný (topím dřevem v kamnech). Holdoval vínu a kouření a podlaha kuchyně se plnila lahvemi od alkoholu - byl zřejmě zvyklý, že po něm někdo uklidí ... Martin měl vžitý jistý model chování: on je šéfem a ostatní mu musí sloužit. Nakonec došlo i k násilí... Martin kupodivu respektoval mou výpověď a do týdne se odstěhoval; celkově u mne bydlel asi 3 měsíce. .

Asi po půl roce se Martin zase objevil na faře - prý se léčil z drogové závislosti, zimu prožil v nemocnici. Mému známému se svěřil, že by se nejradyji vrátil zase do vězení

Martinův příklad vyvolává celou řadu otázek. Život na svobodě je zřejmě často těžší než život ve vězení. Bezdomovci jsou teoreticky svobodní, ale umírají na ulici; vězeň má zaručen určitý komfort a společnost na něj tučně platí... Svobodný člověk bývá vydán často nesmyslné šikaně úřadů a může se stát obětí exekutorů ... a co s propuštěnými vězni? Když jsem se obrátil na policii (když Martin „řádl“), vysmáli se mi - proč prý si беру do domu „feťáky“? Snaha pomáhat propuštěným vězňům je mimo meze jejich chápání - považovali mě za duševně chorého.

Není divu, že se u nás asi 70% propuštěných vězňů do vězení zase vrací. Jak ukázal sociolog Erich Fromm, lidé někdy po svobodě ani netouží². Pro Ukrajince je prý naše vězení - hotel.

Jak ukazuje Martinův případ, je adaptace dlouhodobě vězněných lidí na civilní život značně komplikovaná, v některých případech skoro nemožná. Sociální struktura kolektivu vězňů je velmi specifická - vězni se dělí na „pány“ a poddané či otroky. Propuštění vězni by museli projít náročnou resocializací, kterou by vedli vyškolení odborníci. Vězeňští kaplani tuto práci zřejmě vždy nezvládají. Tito odborníci by mohli již ve vězení vytipovat vězně, kteří jsou

¹ kdo mu nosil víno?

² E.Fromm, Útěk od svobody

schopni se adaptovat, a připravovat je již během výkonu trestu na civilní život. Pro těžké, nenapravitelné delikventy má vězení funkci izolace od ostatní společnosti; ve vězení zestárnou a už pak nejsou tak nebezpeční.

V Davli, čtvrtek, 5. července 2012

Jan Matys